

Robi KOŠČAK

Regionalni razvoj in vrednotenje vplivov izbranih členitev Slovenije na pokrajine

V prispevku sta predstavljena razvoj regionalnega prostorskega načrtovanja in regionalne politike v Sloveniji in razvojna vloga pokrajin kot druge ravni lokalne samouprave. Poudarek je na tem, kakšen je regionalni razvoj v Sloveniji danes in kako bi nanj vplivalo oblikovanje pokrajin v prihodnje. Izbrani predlogi členitve Slovenije na pokrajine (3, 8, 15 in 25 pokrajin) so bili vrednoteni na podlagi 18 meril, razvrščenih v štiri skupine: 1. strateški razvojni cilji, 2. prostorski in okoljski vidiki, 3. kakovost življenja ter 4. upravljanje in participacija. Kljub večkratnim poskusom zaradi različnih razlogov (ustavne omejitve, pomanjkanje politične volje, vprašanja glede financiranja in neučinkovita komunikacija s splošno javnostjo) ni prišlo do obliko-

vanja pokrajin. Analize in mnenja kažejo, da bi pokrajine prispevale k skladnejšemu regionalnemu razvoju, zmanjšanju razvojnih razlik in učinkovitejšemu upravljanju. Odprta ostajajo vprašanja glede njihovega števila, načinov financiranja in realne politične volje za njihovo oblikovanje. Kot najbolj uravnotežen in strokovno podprt se kaže predlog osmih pokrajin, saj ima največ pozitivnih vplivov na uresničevanje ciljev regionalnega razvoja.

Ključne besede: regionalni razvoj, regija, pokrajina, lokalna samouprava, vrednotenje vplivov, Slovenija

1 Uvod

Regionalne razlike so prisotne v vseh državah ter so rezultat naravnih, družbenih in zgodovinskih dejavnikov (Sedlaček, 2009). Pri njihovem zmanjševanju so pogosto v ospredju gospodarski vidiki, pomembna pa sta tudi družbeni in politični vidiki (Kavaš, 2014). Slovenija je heterogena država, zato regionalne razlike zahtevajo različno reševanje družbenih, gospodarskih in prostorskih vprašanj. Ker nima vmesne ravni med državo in občinami, je izredno centralizirana (Čokert idr., 1999a), nesorazmerja med centri moči in obrobjem pa so velika (Prebilič, 2024). Naloga države je, da deluje v korist prebivalcev in splošne blaginje v narodnem, kulturnem in gospodarskem smislu, oblikovanje vmesne ravni pa omogoča prebivalcem boljši pogled in nadzor od spodaj navzgor (ang. *bottom up*; Gosar, 1999). Regionalna politika je ključni instrument za dolgoročno in usklajeno usmerjanje razvoja na državni, pokrajinski in lokalni ravni, saj skupaj s prostorsko politiko zagotavlja ravnotežje med gospodarsko učinkovitostjo, družbeno pravičnostjo in okoljskimi vidiki (Kavaš in Ravbar, 2021). V Sloveniji je določanje regionalne ravni oteženo zaradi pomanjkanja institucionalizirane regionalne ravni. Tako so državne institucije (ministrstva, vladne službe, agencije in javni zavodi) večinoma v Ljubljani, medtem ko na nižjih ravneh de-

lujejo posamezne območne enote (Nared idr., 2019a). V *Ustavi Republike Slovenije* (URS; Ur. l. RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 69/04, 69/04, 68/06, 47/13, 47/13, 75/16 in 92/21) je pokrajina v 143. členu opredeljena kot »/.../ samo-upravna lokalna skupnost, ki opravlja lokalne zadeve širšega pomena in z zakonom določene zadeve regionalnega pomena«. Pokrajine naj bi bile zasnovane tako, da bi bile temelj izvajanja osnovnih načel decentralizacije in dekoncentracije državne uprave ter načela subsidiarnosti (Čokert, 1999; Vlaj, 2004). Njihova uspešnost je odvisna od splošnih družbenogospodarskih razmer, dostopnosti do urbanih središč in politično-upravnih dejavnosti (Ravbar, 1999). Oblikovanje pokrajin pomeni prenos funkcij z državne in lokalne ravni, pri čemer je pomembna tudi zavest prebivalcev o skupni pripadnosti (Trpin in Kovšca Pušenjak, 2020). Pri tem pa med politiki, državni in lokalnimi uradniki obstaja strah pred izgubo njihovih pristojnosti, kar zavlačuje in onemogoča oblikovanje pokrajin (Čelan, 2024). Občine so premajhne za zahtevnejše naloge 21. stoletja, regionalizacija pa bi pomenila samozaupanje države, medtem ko kaže njena zavrnitev na pomanjkanje tega zaupanja (Plut, 2024). Deregulacija in prenos odločanja na nižje ravni bi povečala angažiranost volivk in volivcev (Prebilič, 2024). Eden

glavnih razlogov za regionalizacijo je približevanje odločanja državljanom, saj občine nimajo dovolj vpliva za enakovredno sodelovanje. Če bi se oblikovale pokrajine, bi bile pristojne za opravljanje lokalnih zadev širšega pomena, zadev regionalnega pomena, ki bi bile določene z zakonom, in prenesenih državnih nalog. Poleg tega bi morale biti oblikovane tako, da bi med seboj dobro sodelovale in se povezovale v okviru različnih segmentov (Ribičič, 2024). Pokrajine bi prispevale tudi k zmanjšanju razlik, čezmejnemu sodelovanju in boljšemu črpanju evropskih sredstev (Vlaj, 2004). Ovira pri njihovem oblikovanju je bil najprej njihov način oblikovanja, določen v *Ustavi Republike Slovenije*, po njeni spremembi pa potrebna dvotretjinska večina v državnem zboru za sprejetje *Zakona o pokrajinah* (Ribičič, 2024). V nadaljevanju bo treba več narediti tudi za to, da bo širša družba pokrajine dojemala kot dejavnik, ki pripomore k decentralizaciji državne oblasti (Senčur, 2024). V prispevku je predstavljen^[1] pomen pokrajin kot druge ravni lokalne samouprave v Sloveniji za doseganje ciljev regionalnega razvoja. Pri tem se poudarja predvsem razvojna vloga oblikovanja pokrajin oziroma kako bi njihovo oblikovanje vplivalo na regionalni razvoj v Sloveniji in kakšen bi bil njihov vpliv s politično-administrativnega vidika.

2 Regionalno prostorsko načrtovanje v Sloveniji od leta 1968 naprej

Prostorsko in regionalno načrtovanje se je v Sloveniji začelo v začetku 20. stoletja. V tem času je Maks Fabiani utemeljeval geopolitično vodno pot čez Slovenijo ter pripravljaj regionalne načrte za Posočje in Vipavsko dolino. Republiške institucije so bile na institucionalni ravni ustanovljene šele po drugi svetovni vojni. Tako je leta 1948 nastal Inštitut za urbanizem (v okviru Ministrstva za komunalne zadeve), leta 1950 Zavod za urbanizem in komunalno tehniko, leta 1953 Projektni atelje, leta 1955 pa Urbanistični inštitut. Izdelani so bili tudi prvi regionalni načrti in urbanistični koncepti, regionalne študije in geografske regionalizacije (Ravbar, 2016).

Leta 1967 je bil v Socialistični Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: SRS) sprejet t. i. *Zakon o regionalnem prostorskem planiranju* (Naprudnik, 2016). Istega leta je bil sprejet še *Zakon o urbanističnem planiranju* (ZUP; Nared idr., 2019a). Leto pozneje sta bila sprejeta *Program za izdelavo regionalnega prostorskega plana republike* in *Odlok o ustanovitvi Biroja za regionalno prostorsko planiranje* (Naprudnik, 2016). Leta 1972 se je oblikoval še Zavod SRS za regionalno prostorsko planiranje, ki je bil zadolžen za pripravo regionalnega prostorskega načrta za Slovenijo (Naprudnik, 2016; Ravbar, 2016). Pripravil je tudi *Zasnovo urbanizacije SRS*, kar je bil takrat prvi planski dokument, zasnovan na policentričnem razvoju (Naprudnik, 2005; Nared idr., 2019a). Nato je bila leta 1974 sprejeta *Za-*

snova policentričnega razvoja SRS – urbani sistemi, leta 1975 pa je Zavod za regionalno prostorsko planiranje predložil *Zasnovo regionalnega prostorskega razvoja SRS z elementi omrežja razvojnih središč, regij in zasnov prometnega in energetskega omrežja ter vodno-gospodarskih ureditev* (Naprudnik, 2016).

S spremembo takratne ustave, ki je začela veljati leta 1975, in *Zakonom o sistemu družbenega planiranja* iz leta 1976 je bil uveden t. i. samoupravni sistem planiranja, s katerim je bilo ukinjeno regionalno načrtovanje (Naprudnik, 2016; Ravbar, 2016). Odločanje na prostorskem področju se je preneslo na takratne občine, na državni ravni pa je bil ustanovljen Zavod za družbeno planiranje (Naprudnik, 2016). Tako je bil v Jugoslaviji izdelan sistem družbenih planov, te pa je dopolnjeval sistem prostorskih planov. Družbeno planiranje se je osredinjalo predvsem na gospodarske in nekatere družbene vidike življenja, prostorske razmere pa praviloma niso bile obravnavane. Prostorsko planiranje je bilo širše, saj je zajemalo tudi druge vidike. Skupščina SRS je leta 1976 sprejela prvi srednjeročni *Družbeni plan SRS*, ki je veljal za obdobje 1976–1980. Leta 1986 je bil sprejet še *Dolgoročni plan SRS*, in sicer za obdobje 1986–2000 (Nared idr., 2019a).

Družbeno planiranje je bilo leta 1991 s sprejetjem *Ustave Republike Slovenije* ukinjeno, tega leta pa je začel veljati tudi *Zakon o planiranju in urejanju prostora v prehodnem obdobju*. Za prostorski vidik je bil v tem prehodnem obdobju pristojen Urad za prostorski razvoj pri takratnem Ministrstvu za okolje in prostor, načrtovanje gospodarskih in družbenih vidikov pa je prešlo na razvojne programe posameznih sektorjev (Nared idr., 2019a). Po osamosvojitvi je bilo čedalje več pobud za ponovno vzpostavitev regionalnega prostorskega planiranja. Tako je takratna vlada leta 1994 regionalno načrtovanje opredelila kot razvojno-gospodarsko načrtovanje, prostorski vidik pa je bil omejen na rabo zemljišč (Naprudnik, 2016).

Nov *Zakon o urejanju prostora* (ZUreP-1) je bil sprejet leta 2002, uveljavil pa je regionalno raven prostorskega načrtovanja. To je pomenilo začetek priprave t. i. *regionalnih zasnov prostorskega razvoja* (RZPR) za statistične regije, že leta 2006 pa je bil proces njihove priprave ustavljen (Nared idr., 2019a). Leta 2004 je bila sicer sprejeta še *Strategija prostorskega razvoja Slovenije* (v nadaljevanju: SPRS; Naprudnik, 2016), ki je opredeljevala usmeritve nacionalnega in regionalnega pomena z različnih vidikov (poselitve, komunalno opremljanje zemljišč, ohranjanje arhitekturne prepoznavnosti mest in drugih naselij, razvoj gospodarske javne infrastrukture, razvoj krajine, obrambna dejavnost, prostorske omejitve zaradi potencialnih naravnih ali drugih nesreč in vododeficitarnosti), hkrati pa je tudi določala tudi ukrepe za njihovo izvajanje: 1. koordinacija programov, pomembnih za izvajanje strategije, 2. naloge in dejavnosti nosilcev urejanja prostora, pristojnih za uresničevanje

strategije, 3. dejavnosti za zagotavljanje skladnosti razvojnih dokumentov in prostorskih aktov s strategijo in 4. spremljanje uspešnosti izvajanja (*Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije*, Ur. l. RS, št. 76/04, 33/07, 61/17 in 199/21). SPRS ni bila popolnoma usklajena, na primer s *Strategijo regionalnega razvoja* iz leta 2001, kljub temu pa so vsi ti dokumenti usmerjali k skladnejšemu regionalnemu razvoju (Nared idr., 2019a).

Nov *Zakon o prostorskem načrtovanju* (ZPNačrt) je bil sprejet leta 2007. *Regionalni prostorski načrt* je bil tako določen kot izvedbeni akt, pri njegovi pripravi pa ni bilo predvideno partnersko sodelovanje med državo in občinami (Nared idr., 2019a).

Zakon o urejanju prostora iz leta 2017 (ZUreP-2) je predvideval izdelavo regionalnih prostorskih planov (v nadaljevanju: RPP) za vse razvojne regije v Sloveniji (Nared idr., 2019a), že leta 2021 pa je bil sprejet nov *Zakon o urejanju prostora* (ZUreP-3; Ur. l. RS, št. 199/21, 18/23, 78/23, 95/23, 23/24, 109/24 in 25/25), ki je začel veljati naslednjega leta in ohranil vlogo RPP v sistemu prostorskih aktov. Leta 2023 je bila v državnem zboru potrjena SPRS 2050 (Ministrstvo za naravne vire in prostor, 2023), ki opredeljuje pet ciljev prostorskega razvoja Slovenije, in sicer: 1. vzpostavitev ustreznih razmer za prehod v podnebno nevtralno družbo, 2. doseganje mednarodne konkurenčnosti slovenskih mest, 3. zagotavljanje kakovosti življenja na urbanih in podeželskih območjih, 4. okrepitev prostorske identitete ter 5. izboljšanje odpornosti in prilagodljivosti prostora za spremembe. Določa tudi strateške usmeritve prostorskega razvoja (na primer urejanje in razvoj naselij, stanovanjska oskrba, središča prve in druge ravni, urejanje in razvoj podeželskih naselij, vasi in krajine, načrtovanje zelene infrastrukture, usmeritve za turistična območja itd.) in usmeritve za oblikovanje politik (na primer podnebno nevtralna družba, prometna in energetska infrastruktura, energetska omrežja, digitalna družba, podeželje, kmetijstvo, gozdarstvo, ohranjanje naravne in kulturne dediščine, varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami itd.; *Resolucija o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050*, Ur. l. RS, št. 72/23).

Trenutno se na ravni razvojnih regij pripravljajo RPP. To so strateški prostorski akti na regionalni ravni, ki so ključen instrument prostorskega načrtovanja. Z njimi se država in občine na podlagi SPRS, njenega akcijskega programa, posameznih razvojnih aktov na državni ravni in razvojnih ciljev Evropske unije dogovorijo in uskladijo glede prostorskega razvoja posamezne razvojne regije. V njih se določijo tudi ključne razvojne priložnosti in usmeritve za pripravo občinskih prostorskih aktov. RPP pripravljajo regionalne razvojne agencije (v nadaljevanju: RRA) oziroma s sklepom sveta regije določena druga razvojna institucija, vključena v regijsko razvojno mrežo v regiji (Ministrstvo za naravne vire in prostor, 2024). Njihov

postopek priprave mora potekati na participativen način, sicer pa sodelujejo pri tem posamezni predstavniki udeležencev pri urejanju prostora z vseh ravni načrtovanja oziroma upravljanja in nevladne organizacije. RPP sprejme razvojni svet regije, in sicer po predhodni potrditvi vlade in sveta regije (Prostorski informacijski sistem, 2025). V terminskem planu je določeno, da morajo razvojne regije izdelati in sprejeti RPP do konca leta 2026 oziroma do 1. januarja 2027 (Ministrstvo za naravne vire in prostor, 2024).

3 Regionalna politika v Sloveniji od leta 1971 naprej

3.1 Obdobje 1971–1991

Regionalne razlike so se v Sloveniji v 50. in 60. letih prejšnjega stoletja povečale zaradi družbenega in gospodarskega razvoja, pri čemer je bil glavni razlog za to predvsem centralistično usmerjanje tistega časa (Kukar, 1997), saj je bil gospodarski, družbeni in prostorski razvoj usmerjen predvsem v manjše število najrazvitejših regij. Za ta območja so bili značilni najustrežnejši lokacijski pogoji, med katere štejemo geografsko lego in položaj teh območij, tradicijo, naravne vire, zadostno in usposobljeno delovno silo, prisotnost raziskovalnih organizacij ipd. (Kušar, 2005). Pred letom 1971 je bila v Jugoslaviji v ospredju medrepubliška regionalna politika, ki je upoštevala razlike, ki so bile večje kot razlike znotraj posameznih držav, hkrati pa je težila k povečevanju nacionalne kohezije (Kukar, 1997).

V tem času so na povečevanje regionalnih razlik opozorili različni intelektualci, leta 1969 pa je tudi izšel zbornik *Siti in lačni Slovenci*. Opozarjali so predvsem na zaostajanje obrobni območij. Takratna oblast je nato v 70. letih začela izvajati ukrepe za pospeševanje skladnejšega regionalnega razvoja. To se je na eni strani kazalo v oblikovanju policentričnega sistema, na drugi pa v zakonski opredelitvi regionalne politike (Nared, 2007). Leta 1971 je bil sprejet *Zakon o ukrepih za pospeševanje razvoja manj razvitih območij v SRS*. Z njim so bili določeni manj razvite občine in ukrepi za izboljšanje njihovega položaja (Pečar in Farič, 2001). Prostorska enota za določevanje problemskih območij je bila občina. Na manj razvitih območjih je po tem zakonu živelo 18,2 % vseh prebivalcev, obsegala pa so 18,9 % površine celotne Slovenije (Kušar, 2005).

Leta 1975 je bil sprejet *Zakon o pospeševanju skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji*, ki je upošteval nekatere probleme in izkušnje, ki so se pokazali pri izvajanju predhodnega zakona. Z novim zakonom so se med manj razvita območja šteli občine in druga geografska območja (krajevne skupnosti), ki so izpolnjevali po najmanj eno merilo iz treh od štirih skupin: 1. gospodarska razvitost, 2. prebivalstvo,

3. družbeni standard in 4. infrastruktura (Briški, 1978). V letih 1980, 1985 in 1988 je prišlo do sprememb in dopolnitev tega zakona, z letom 1981 pa so bila manj razvitim območjem kot enemu od tipov problemskih območij dodana še manj razvita obmejna območja in območja v prehodnem obdobju. Takratna problemska območja so v obdobju 1976–1980 obsegala 30 % celotne Slovenije, na njih pa je živelo 20,7 % vseh prebivalcev. V obdobju 1981–1985 so obsegala 29,1 % Slovenije in 15,6 % vseh prebivalcev, v obdobju 1986–1990 pa 21,7 % Slovenije in 16 % vseh prebivalcev (Kušar, 2005).

Takratna regionalna politika je temeljila na konceptu policentričnega razvoja. Njeni ukrepi so se nanašali na spodbujanje gospodarskega razvoja in ustvarjanje temeljev za razvoj. Na gospodarskem področju so bila vlaganja usmerjena predvsem v zaposlovanje tamkajšnjega prebivalstva, kljub temu pa ni prišlo do izboljšanja izobrazbene in kvalifikacijske strukture zaposlenih. Poleg tega so bila teh vlaganj še vedno deležna večinoma le občinska središča, obrobni deli pa so se praznili (Kukar, 1997). V 80. letih je bil sistem ukrepov za hitrejši razvoj teh območij zaradi gospodarske stagnacije in krize manj učinkovit (Kukar, 1989).

3.2 Obdobje 1991–1999

Že leta 1990 je bil zaradi zelo slabega demografskega stanja na obsežnem območju Slovenije sprejet *Zakon o spodbujanju razvoja demografsko ogroženih območij v RS*, ki se je namesto gospodarskih kazalnikov oprl na demografske (Nared, 2007). Zakon je za demografsko ogrožena območja predvideval različne ukrepe, in sicer sofinanciranje izdelave razvojnih projektov in programov, spodbujanje gospodarstva, davčne olajšave ter sofinanciranje lokalne in družbene infrastrukture (Majcen idr., 2000).

Leta 1995 je bil sprejet *Zakon o regionalnem planiranju*, vzpostavljena pa je bila tudi služba vlade za strukturno politiko in regionalni razvoj (Naprudnik, 2016). Prostorska enota v sklopu regionalnega prostorskega načrtovanja so postalečasne planske regije (Perko, 1998). Prav tako leta 1995 je Slovenija ustanovila sklad za regionalni razvoj in ohranjanje poseljenosti slovenskega podeželja. Med njegovimi ključnimi ukrepi so bili subvencije, ugodna posojila, poročstva, davčne olajšave in oprostitve, kapitalski vložki, prenos državnega premoženja lokalnim skupnostim in podeljevanje statusa območij za pospeševanje zaposlovanja (Nared idr., 2019a).

Kot problemska območja so bila v tem času opredeljena: 1. demografsko ogrožena območja, 2. demografsko ogrožena obmejna območja, 3. gorsko višinska območja in 4. območja v prehodnem obdobju (do leta 1997). Prostorska enota za

njihovo določitev je bila v začetku krajevna skupnost, od leta 1994 pa območje naselja. Med letoma 1991 in 1995 so ta problemska območja obsegala približno 61 % ozemlja Slovenije, na njih pa je živela približno četrtina prebivalcev (Kušar, 2005).

3.3 Obdobje 1999–2005

Leta 1999 je v Sloveniji prišlo do reforme regionalne politike, nadaljnji reformi v letih 2005 in 2011 pa sta nadgradili prvotne reforme (Nared idr., 2019a). Poleg tega je leta 1999 takratna Vlada Republike Slovenije sprejela program priprave prostorskega plana Slovenije (Prostor SI 2020, 2004, navedeno v Nared idr., 2019a), sprejet pa je bil tudi *Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja* (ZSRR; Ur. l. RS, št. 83/03 in 93/05), ki je bil že leta 2003 spremenjen. Regionalna politika se je z demografsko ogroženih območij premaknila na ozemlje celotne države. Opredeljena je bila kot strukturna politika, ki vključuje razvojne dejavnosti, ukrepe in programe lokalnih skupnosti in drugih interesov na regionalni ravni ob upoštevanju skladnega regionalnega razvoja (Nared idr., 2019a). Glavna cilja nove regionalne politike sta bila: 1. spodbujanje razvoja vseh regij in 2. zmanjšanje regionalnih razlik z osredotočanjem na prednostna območja regionalne politike (Majcen idr., 2000).

Takratni *Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja* je v 4. členu določil statistično regijo kot enoto za izvajanje regionalne strukturne politike, dokler ne bi bile oblikovane pokrajine. Ta zakon je tudi predvidel pripravo regionalnih razvojnih programov (v nadaljevanju: RRP), ki naj bi predstavljali interese na lokalni in državni ravni. Njihova priprava je prešla pod naloge RRA (Nared idr., 2019a).

Z zakonom iz leta 1999 so bila kot problemska območja določena območja s posebnimi razvojnimi problemi, to pa so bila: 1. ekonomsko šibka območja, 2. območja s strukturnimi problemi in visoko brezposelnostjo, 3. razvojno omejevana obmejna območja in območja z omejenimi dejavniki. Kot prostorska enota za njihovo določitev je bila določena občina. Obsegala so 57,2 % ozemlja Slovenije, v njih pa je bivalo 48,7 % prebivalcev (Kušar, 2005).

Leta 2000 je bil na podlagi *Zakona o postopnem zapiranju Rudnika Trbovlje–Hrastnik in razvojnem prestrukturiranju regije* (ZPZRTH) oblikovan program razvoja zasavske regije, poleg tega se je leta 2002 začel izvajati tudi *Program spodbujanja razvoja v Posočju 2002–2006* (Soča 2006; Nared idr., 2019a).

V nadaljevanju je Skupščina RS leta 2001 sprejela *Strategijo regionalnega razvoja RS* (Naprudnik, 2016). Čez dve leti (2003) sta bila pripravljena *Enotni programski dokument RS*

2004–2006 in *Programsko dopolnilo*, z njima pa je bilo omogočeno črpanje sredstev v okviru evropskih Strukturnih skladov v programskem obdobju 2004–2006 (Nared idr., 2019a).

V obdobju 1999–2005 se je pozornost za regionalno problematiko povečala, hkrati se je izboljšalo sodelovanje z regijami, nevladnimi organizacijami in občinami ter sodelovanje različnih ministrstev pri usmerjanju razvojnih spodbud in reševanju problemov. V tem času so se končala tudi pristopna pogajanja z Evropsko unijo (Kavaš in Pečar, 2004).

3.4 Obdobje 2005–2011

Leta 2005 je začel veljati spremenjen *Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja* (ZSRR-1; Ur. l. RS, št. 93/05, 127/06 in 20/11), do pomembne spremembe pa je prišlo na področju projektnega financiranja (Nared idr., 2019a). V sklopu tega je bila zapolnjena pravna praznina na področju javno-zasebnega partnerstva. Zakon sicer ni opredelil regionalne politike niti regionalnega problema (Nared idr., 2018). Poleg tega so s tem zakonom postale enota za izvajanje regionalne politike razvojne regije (*Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja*, ZSRR-1; Ur. l. RS, št. 93/05, 127/06 in 20/11).

Regionalni razvoj je bil vključen v *Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013* iz leta 2008 (Nared idr., 2019a). V sklopu tega so bili kot prednostne usmeritve prepoznani RRP in razvoj obmejnih območij s Hrvaško (Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko, 2008).

Gospodarska in finančna kriza, ki se je začela leta 2008, je močno vplivala na povečanje stopnje registrirane brezposelnosti. Ta se je še posebej čutila v Pomurju, zaradi česar je bil leta 2009 sprejet *Zakon o razvojni podpori Pomurski regiji v obdobju 2010–2015*, na podlagi tega pa je bil naslednje leto pripravljen *Program spodbujanja konkurenčnosti Pomurske regije 2010–2015* (Nared idr., 2019a).

3.5 Od leta 2011 naprej

Leta 2011 je bil sprejet nov *Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja* (ZSRR-2; Ur. l. RS, št. 20/11, 57/12, 46/16 in 18/23), pristojno ministrstvo pa ga je začelo pripravljati že leta 2009. Sočasno s tem je potekala tudi priprava nove pokrajinske zakonodaje. Spodbujanje skladnega regionalnega razvoja se je s tem zakonom prilagodilo takratnim kriznim razmeram, potreba po intervencijskih razvojnih zakonih na območjih z visoko brezposelnostjo pa je bila odpravljena zaradi dodatnih razvojnih podpor. S tem zakonom so bili ustanovljeni razvojni sveti v razvojnih regijah, nastalo pa je tudi 12 RRA. Sprejeti

so bili tudi RRP za programsko obdobje 2014–2020 (Kavaš, 2014). Leta 2017 je bila sprejeta *Strategija razvoja Slovenije 2030*, osrednji cilj katere je zagotoviti kakovostno življenje. Za doseganje kakovosti življenja je opredeljenih pet strateških usmeritev: a) vključujoča, zdrava, varna in odgovorna družba; b) učenje za in skozi vse življenje; c) visokoproduktivno gospodarstvo, ki ustvarja dodano vrednost za vse; č) ohranjenno zdravo naravno okolje ter d) visoka stopnja sodelovanja, usposobljenosti in učinkovitosti upravljanja. Teh pet strateških usmeritev se uresničuje z 12 razvojnimi cilji: 1. zdravo in aktivno življenje, 2. znanje in spretnosti za kakovostno življenje in delo, 3. dostojno življenje za vse, 4. kultura in jezik kot temeljna dejavnika nacionalne identitete, 5. gospodarska stabilnost, 6. konkurenčen in družbeno odgovoren podjetniški in raziskovalni sektor, 7. vključujoč trg dela in kakovostna delovna mesta, 8. nizkoogljično krožno gospodarstvo, 9. trajnostno upravljanje naravnih virov, 10. zaupanja vreden pravni sistem, 11. varna in globalno odgovorna Slovenija ter 12. učinkovito upravljanje in kakovostne javne storitve (Šooš idr., 2017).

V sklopu regionalne politike se danes na območjih z visoko brezposelnostjo izvajajo programi spodbujanja konkurenčnosti, hkrati pa so trenutna prednostna območja ta: 1. obmejna območja; 2. območja, na katerih živita madžarska in italijanska narodna manjšina, in 3. območja, na katerih živi romska etnična skupnost (Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj, 2023b). Prostorska enota za določanje obmejnih problemskih območij je občina. Na teh območjih je leta 2024 živel 22,2 % vseh prebivalcev Slovenije, obsegala pa so 48,6 % celotnega ozemlja (Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj, 2025a). V preteklosti so v sklop prednostnih območij spadali še pomurska regija, kjer je veljal *Zakon o razvojni podpori Pomurski regiji v obdobju 2010–2019* (ZRPPR1015; Ur. l. RS, št. 87/09, 82/15 in 27/17), in problemska območja z visoko brezposelnostjo, kjer je veljal *Sklep o dodatnih začasnih ukrepih razvojne podpore za problemska območja z visoko brezposelnostjo* (Ur. l. RS, št. 36/16 in 64/16). Ta je veljal na treh območjih, in sicer v Pokolpju v obdobju 2011–2020, v Mariboru s širšo okolico v obdobju 2013–2018 ter v občinah Hrastnik, Trbovlje in Rače v obdobju 2013–2020.

Splošni cilji regionalne politike v Sloveniji do leta 2030 so:

- dvig kakovosti življenja v vseh regijah z uravnoteženim razvojem (gospodarskim, družbenim in okoljskim), temelječim na ciljih in načelih trajnostnega razvoja;
- razvojno dohitevanje evropskih regij;
- zmanjšanje regionalnih razvojnih razlik;
- doseganje in udejanjanje razvojnih potencialov in mednarodno medregionalno sodelovanje za izkoriščanje globalnih priložnosti (Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj, 2025b).

Trenutni cilji spodbujanja skladnega regionalnega razvoja v Sloveniji so:

- povečanje gospodarskega, okoljskega in družbenega kapitala v razvojnih regijah ter povečanje njegove učinkovitosti z vidika konkurenčnosti gospodarstva, kakovosti življenja in trajnostne rabe naravnih virov,
- zmanjšanje razvojnega zaostanka problemskih območij in odprava tamkajšnjih strukturnih problemov,
- krepitev razvojnih potencialov v vseh slovenskih regijah skupaj z mednarodnim sodelovanjem (Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj, 2023b).

Nekatera od glavnih načel regionalne politike so: večnivojskost regionalne politike, trajnostni razvoj, prilagodljivost ukrepov posebnostim območij, sodelovanje med različnimi udeleženci, usmerjanje razvojnih spodbud na podlagi državnih in regionalnih prioritet, samostojnost regij, povezovanje znotraj in zunaj regij ter odgovornost za izvajanje na nacionalni in regionalni ravni s spremljanjem in vrednotenjem politik (Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj, 2025b).

RRP so bili najprej pripravljeni za raven statističnih regij, od leta 2005 pa se pripravljajo za raven razvojnih regij (Nared idr., 2019a). Novi RRP za programsko obdobje 2021–2027 so potrjeni (Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj, 2023a), sicer pa se uresničujejo prek dogovorov za razvoj regij (DRR; Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj, 2025b). RRP so temeljni strateški in programski dokumenti na regionalni ravni. Z njimi se uskladijo razvojni cilji v regiji, določijo pa se tudi instrumenti in ocena virov za uresničevanje teh ciljev. V strateškem delu RRP se določijo ključne razvojne ovire, prednosti in prioritete regije, v programskem pa so opredeljeni regijski programi in projekti za spodbujanje razvoja, ki so tudi časovno in finančno ovrednoteni (Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj, 2023a).

Veliko občin skupaj sodeluje pri različnih javnih lokalnih zadevah občinskega pomena. Pred oblikovanjem pokrajin se lahko tako na določenih sektorskih področjih že začne uveljavljati načelo regionalizma in subsidiarnosti in tudi upravljanje javnih zadev na regionalni ravni, s tem pa se lahko postavijo temelji za prihodnje delovanje pokrajin (Debevec, 2024).

Pod okriljem Ministrstva za javno upravo se izvaja tudi raziskovalni projekt, cilj katerega je okrepiti in profesionalizirati obstoječe institucije v 12 razvojnih regijah ter oblikovati funkcionalne regije, ki bi s prenosom pristojnosti lahko postale pokrajine. Hkrati naj bi razmišljali tudi o projektu pilotne pokrajine (Velikonja, 2024).

3.6 Povezovanje regionalne in prostorske politike

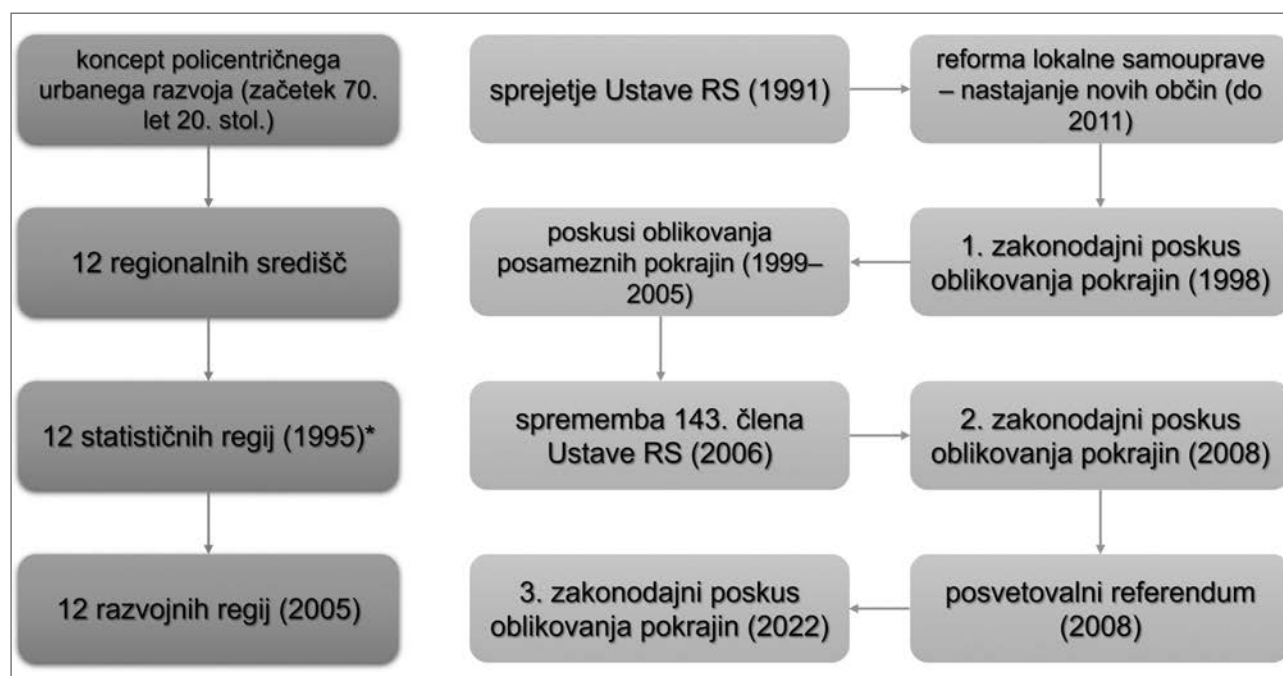
Zakonodajalec je regionalno načrtovanje uzakonil kot obvezno, in sicer v sklopu novega prostorskega akta (RPP), rok za sprejetje pa je 1. januar 2027. V okviru RPP naj bi se strateško načrtovali prostorski razvoj v območju urejanja ter tudi regionalni prostorski sistemi in zasnove najpomembnejših prostorskih ureditev. To pomeni, da občinski prostorski plan (OPP) ne bi bil več obvezen strateški prostorski plan, saj bo lahko v celoti nadomeščen z vsebino, ki bo v RPP, sami občinski prostorski akti pa bodo nujno skladni z RPP in temu tudi podrejeni (*Zakon o urejanju prostora*, ZUreP-3; Ur. l. RS, št. 199/21, 18/23, 78/23, 95/23, 23/24, 109/24, 25/25).

Regionalni in prostorski vidik se poskuša povezati tudi z odnosom med RRP in RPP. Tako bi postali RPP podlaga za pripravo RRP, kar pomeni, da bi morali biti sprejeti pred njimi oziroma sočasno (Ministrstvo za naravne vire in prostor, 2024).

Trenutna zakonska ureditev v *Zakonu o urejanju prostora* je glede območij veljavnosti RPP in pristojnosti za njihovo sprejemanje začasna ter bi bila ob oblikovanju pokrajin prilagojena njihovim teritorialnim in institucionalnim okvirom (Debevec, 2024). V vmesnem času je sicer določeno, da se RPP sprejemajo in veljajo za območje 12 razvojnih regij (*Zakon o urejanju prostora*, ZUreP-3; Ur. l. RS, št. 199/21, 18/23, 78/23, 95/23, 23/24, 109/24, 25/25).

4 Poskusi oblikovanja pokrajin kot druge ravni lokalne samouprave v Sloveniji

Pokrajine kot druga raven lokalne samouprave v Sloveniji (še) ne obstajajo. Pred pol stoletja je Slovenija uvedla koncept policentričnega urbanega razvoja za spodbujanje skladnega regionalnega razvoja, pri čemer je oblikovala 12 regionalnih središč kot gonilnih sil razvoja, na njihovi osnovi pa je nastalo 12 statističnih regij (Nared idr., 2019b). Pojem statistična regija se je v slovenski strokovni javnosti začel uporabljati po letu 1995, in sicer po obsežni reformi komunalnega sistema. Statistični urad Republike Slovenije (v nadaljevanju: SURS) je pred tem statistične podatke prikazoval na ravni občin, ker pa so bile te po letu 1994 s takratno reformo močno razdrobljene, se je vse bolj izkazovala potreba po prikazovanju podatkov na regionalni ravni. Že od 70. let prejšnjega stoletja so različne raziskovalne ustanove in občasno tudi takratni statistični urad občinske podatke za različne analize združevali v 12 funkcionalnih regij oziroma območij medobčinskega sodelovanja. Prvotno regionalno členitev, ki sta jo v 70. letih prejšnjega stoletja oblikovala

Opomba: * Od 70. let prejšnjega stoletja so različne raziskovalne ustanove in občasno tudi takratni statistični urad občinske podatke za analize združevali v 12 funkcionalnih regij oziroma območij medobčinskega sodelovanja. SURS je leta 1995 prevzel prvotno regionalno členitev, ki sta jo v 70. letih oblikovala Vrišer in Kokole, posamezne enote pa preimenoval v statistične regije (Haček in Kukovič, 2020).

Slika 1: Oblikovanje 12 razvojnih regij in predstavitev poteka poskusov oblikovanja pokrajin kot druge ravni lokalne samouprave v Sloveniji (vir: Čokert idr., 1999b; Šmidovnik, 2004; Brezovnik idr., 2020; Haček in Kukovič, 2020; Props, 2024; Ribičič, 2024; Statistični urad Republike Slovenije, 2025; *Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja* (ZSRR-1; Ur. l. RS, št. 93/05, 127/06 in 20/11); ilustracija: Robi Koščak)

Vrišer in Kokole na podlagi analize gravitacijskih območij, je leta 1995 prevzel SURS, posamezne enote pa preimenoval v statistične regije (Haček in Kukovič, 2020). S sprejetjem *Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja* (ZSRR-1; Ur. l. RS, št. 93/05, 127/06 in 20/11) iz leta 2005 je enota za izvajanje regionalne politike postala razvojna regija, in sicer je teh 12.

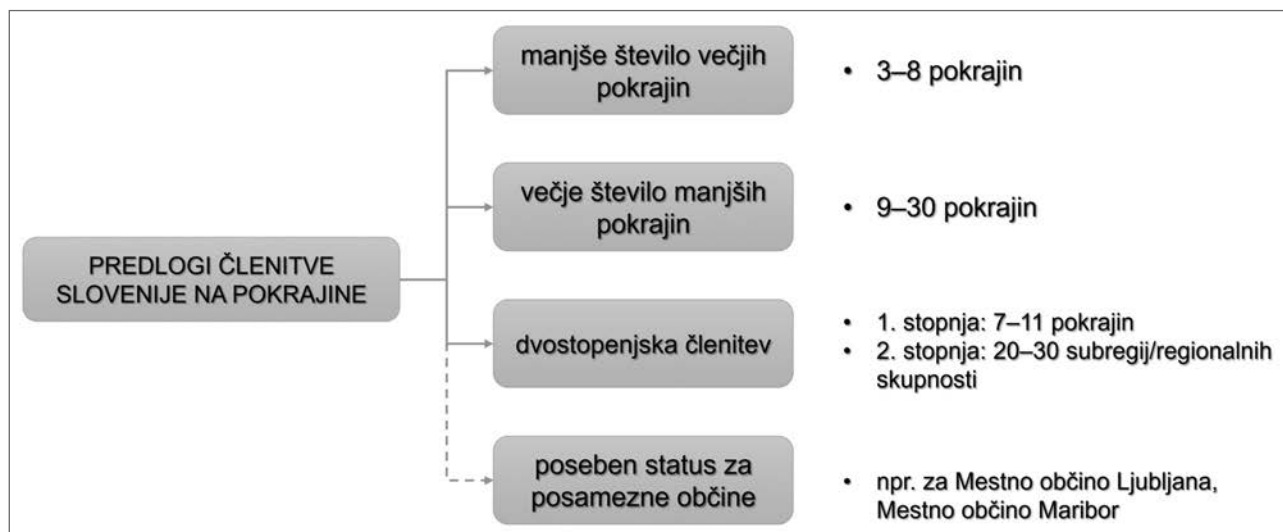
Z osamosvojitvijo Slovenije je bila sprejeta *Ustava Republike Slovenije*, ki je v 143. členu predvidevala oblikovanje pokrajin kot širših samoupravnih skupnosti (Čokert idr., 1999a; Šmidovnik, 2004). Pokrajine bi lahko tako nastale le kot oblika prostovoljnih skupnosti občin (Vlaj, 1999).

Ker na regionalni ravni ni bilo ustrezne pravne osebe, ki bi bila odgovorna za regionalne projekte, so odločanje za to prevzeli župani, kar pa je privedlo do lokalizacije regionalne politike (Nared, 2018, 2020). V 90. letih prejšnjega stoletja je imela Slovenija dve možnosti – ali bo oblikovanje pokrajin potekalo hkrati z vzpostavljanjem sistema lokalne samouprave ali pa bi pokrajine oblikovala po tem, ko bi se število občin že bolj ali manj ustalilo. Vendar pa je bilo pri tem pomembno tudi to, da je bilo v *Ustavi Republike Slovenije* in v *Zakonu o lokalni samoupravi* določeno, da je oblikovanje pokrajin vezano na

prostovoljni interes občin, kar pomeni, da so bile občine ob svojem nastanku v 90. letih in pozneje bolj zaposlene s tem, da so se navajale na svoj novi položaj in delo znotraj lokalne samouprave. Z novim načinom dela so se sicer soočale tudi že vzpostavljene občine (Gajšek, 1999).

Po osamosvojitvi Slovenije so potekali trije poskusi oblikovanja pokrajin, ki so vključevali formalno vloženo zakonodajo. Eden od teh je bil izveden leta 1998 (Props, 2024), kar je bilo pred spremembo *Ustave Republike Slovenije* leta 2006, ki je po novem določila, da se pokrajine oblikujejo z zakonom (Ribičič, 2024). Med letoma 1999 in 2005 je bilo nekaj poskusov oblikovanja posameznih pokrajin (Brezovnik idr., 2020), dva pa sta bila izvedena v letih 2008 in 2022. V sklopu zadnjega je prišlo celo do posvetovalnega referenduma o pokrajinah (Props, 2024).

Posamezne predloge členitve Slovenije na pokrajine lahko razvrstimo v tri skupine: 1. predlogi, v sklopu katerih bi se oblikovalo manjše število večjih pokrajin; 2. predlogi, v sklopu katerih bi se oblikovalo večje število manjših pokrajin, in 3. predlogi, ki predvidevajo dvostopenjsko členitev Slovenije (oblikovanje manjšega števila večjih pokrajin na prvi stopnji in večjega števila manjših subregij oziroma regionalnih skupnosti

Slika 2: Predlogi členitve Slovenije na pokrajine glede na število pokrajin (vir: Gajšek, 1995, 1999; Čokert, 1999; Čokert idr., 1999b; Gosar, 1999; Gulič, 1999; Plut, 1999, 2004, 2024; Ravbar, 1999; Vrišer, 1999a, 1999b; Drobne, 2020; Brezovnik idr., 2022; ilustracija: Robi Koščak)

na drugi). V sklopu tega je v nekaterih predlogih predviden poseben status za občine, največkrat za Mestno občino Ljubljana (v nadaljevanju: MOL) in Mestno občino Maribor (v nadaljevanju: MOM). Primer takega predloga je bil tudi zadnji poskus oblikovanja pokrajin v Sloveniji, v sklopu katerega je bil najprej oblikovan predlog 11 pokrajin in poseben status za MOL, nato 10 pokrajin s posebnim statusom za MOL in MOM, ob vstopu občin v ta proces pa je bil nato oblikovan predlog 15 pokrajin in poseben status ponovno le za MOL (N. P., 2019; Brezovnik idr., 2020, 2022).

Regionalni razvoj se je v kontekstu regionalne politike oblikoval in uveljavil po drugi svetovni vojni, njegov cilj pa je zmanjšanje regionalnih razlik, ki nastajajo kot posledica razvoja gospodarstva, zaradi katerih se nekateri deli Slovenije nadpovprečno razvijajo, nekateri pa zaostajajo. Vzroki za to izvirajo iz zgodovinskih, gospodarskih, prometnih in socialnih dejavnikov. Poleg razvojnih potencialov je ključna tudi institucionalna kakovost, saj le uvedba pokrajin ne zagotavlja skladnejšega regionalnega razvoja (Kavaš in Ravbar, 2021). Odpravljanje regionalnih razlik je tudi dolgotrajen, zahteven in drag proces brez hitrih rezultatov, zato je nujno stalno spremljanje in redno vrednotenje razvojne politike, da se prepoznajo gibanja, izzivi in nadaljnje smeri ukrepanja (Vrišer, 1999c).

Kušar (2021) ugotavlja, da je v 70. letih prejšnjega stoletja v Sloveniji prišlo do hitrega zmanjševanja medregionalnih razvojnih razlik. V obdobju 1982–1985 je nato razmerje med najbolj razvito statistično regijo – osrednjeslovensko – in najmanj razvito regijo – pomursko – stagniralo ($1 : 1,95 \pm 0,09$). Leta 1989 je vrednost tega razmerja in kazalnika precej upadla, naslednjega leta (1990) pa se je ponovno povečala. V 90. letih je v času tranzicije (gospodarske, socialne in politične)

prišlo do naraščanja medregionalnih razvojnih razlik, ta trend pa se je nadaljeval po letu 2000. V času svetovne finančne in gospodarske krize leta 2008 je prišlo do stagnacije procesa divergencije med najbolj in najmanj razvito regijo, pri čemer je bila takrat najmanj razvita zasavska statistična regija. V obdobju 2011–2013 so manj razvite regije začele dohitevati razvitejšše, saj so zadnje v času gospodarske krize bolj zaostajale. Leta 2018 je tako to razmerje znašalo $1 : 2,69$. Hkrati izstopa tudi podatek, da je leta 2019 BDP na prebivalca v osrednjeslovenski statistični regiji presegal slovensko povprečje za več kot 40 % (Bednaš idr., 2021).

Osnovna enota lokalne samouprave v Sloveniji so občine (Vlaj, 1999). Na občinski ravni deluje 212 občin, ki skrbijo za zadeve lokalnega pomena (Nared idr., 2019a). Med njimi jih ima 12 status mestne občine, kar jim določa tudi dodatne pristojnosti (Ministrstvo za javno upravo, 2023). Tako imamo na eni strani velike mestne občine in na drugi veliko zelo majhnih občin, na splošno pa so slovenske občine zelo razdrobljene (Ribičič, 2024).

Na osnovi 12 statističnih regij je v Sloveniji nastalo 12 razvojnih regij, ki so bile predvidene kot nov okvir za razvoj regionalnih inovacijskih sistemov in tudi kot ogrodje policentričnega sistema razvoja. Ob oblikovanju razvojnih regij se je pričakovalo, da bodo te postopoma prešle v pokrajinske strukture (Strmšnik, 2004). Pintar (2024) pri tem poudarja, da so se statistične regije v Sloveniji uveljavile kot regionalne entitete predvsem v času epidemije covid-19.

Ker v Sloveniji ni oblikovanih pokrajin kot širših ravni lokalne samouprave, so za regionalni razvoj odgovorne država in posamezne občine, z oblikovanjem pokrajin pa bi ta odgovornost

prešla v njihovo pristojnost (Haček in Kukovič, 2020). Kljub temu prihaja zaradi neobstoja institucionalizirane regionalne ravni pogosto do težav pri izvajanju nalog in pristojnosti na tej ravni. S temi težavami se srečujejo predvsem manjše občine zaradi omejenosti človeških in finančnih virov (Prebilič in Haček, 2012). Najmanjše občine v Sloveniji so prav tako na najmanj razvitih območjih v državi, na primer ob vzhodni in južni meji s Hrvaško ter ob meji z Madžarsko (Pintar, 2024).

V Sloveniji je medobčinsko sodelovanje ključno pri razdrobljenosti in majhnosti slovenskih občin ter tudi v sklopu razpršene poselitve prebivalcev. Manjšim občinam omogoča učinkovitejše in cenejše izvajanje javnih storitev z združevanjem kadrovskih, finančnih in organizacijskih virov, pogosto prek skupne organizacije javnih služb, ki v tem pogledu presegajo geografske meje občin (Ministrstvo za javno upravo, 2021).

Gajšek (1999) navaja, da bi morali biti za oblikovanje pokrajin v Sloveniji izpolnjeni ti pogoji:

- izražena politična volja v zakonodajni in izvršilni veji oblasti,
- s stališči sodne veje oblasti izražena zakonitost postopka,
- konsenz med strokami na tem področju glede števila, ravni in funkcije pokrajin,
- evidentiranje in analiza regionalizmov,
- obveščenost vseh prebivalcev Republike Slovenije in preglednost postopkov.

Plut (2004) kot najpomembnejše dejavnike oziroma razloge, ki so pripomogli k temu, da v Sloveniji ni prišlo do strokovnega in optimalnega izbora členitve Slovenije na pokrajine, navaja te:

- vplivi globalizacije: podpira oblikovanje večjih pokrajin zaradi njihovega potenciala za gospodarsko uspešnost, telekomunikacijske tehnologije zmanjšujejo potrebo po fizičnem prevozu, evropske povezave in čezmejno regionalno sodelovanje pa bodo vplivali na povečanje vpliva in gravitacijske privlačnosti obmejnih območij s strani večjih mest v sosesčini;
- vplivi sodobnega regionalizma – regionalna enakopravnost: podpira oblikovanje manjših pokrajin zaradi večje bližine upravnih storitev države prebivalcem regije; regionalna pripadnost temelji na fizičnogeografskih in družbenogeografskih značilnostih, zgodovinskih in kulturnih razlogih ter preteklih upravno-političnih členitvah, pomemben vidik v sklopu tega so še sodobni izzivi trajnostnega razvoja;
- geografska raznolikost Slovenije: velika geomorfološka razgibanost onemogoča oblikovanje velikih gravitacijskih regij; Slovenija je reliefno, podnebno in pedološko izjemno pestra, njena porečja pa so jasno definirana, zato je pokrajinska raba zelo raznolika, omrežje naselij pa razvejano.

Prebilič (2024) kot ključni razlog, zaradi katerega v Sloveniji še ni prišlo do regionalizacije oziroma oblikovanja druge ravni lokalne samouprave, navaja nepripravljenost političnih elit in odločevalcev na prenos pristojnosti na regionalno raven, saj bi to zmanjšalo moč »središča« ter oslabilo politični vpliv političnih strank in posameznikov. Pri vsakem poskusu regionalizacije je opazna podpora opozicijskih strank, ki vidijo v tem omejevanje moči oblasti, ko se ta razmerja spremenijo, pa prejšnji podporniki pogosto izgubijo interes za regionalizacijo.

5 Metode dela

Za celovito analizo potencialnih vplivov členitve Slovenije na pokrajine sta bila uporabljeni metodi vrednotenja vplivov in ocene. Izbrani so bili štirje predlogi: tri pokrajine (najmanjše število, zgodovinske dežele), osem pokrajin (najpogostejše podprt v strokovni literaturi), 15 pokrajin (predlog strokovne skupine državnega sveta v sklopu zadnjega poskusa oblikovanja pokrajin v Sloveniji) in 25 pokrajin (oblikovanje največjega števila pokrajin). Vplivi so bili vrednoteni in ocenjeni na podlagi 18 meril, oblikovanih po pregledu strateških dokumentov (na primer *Strategija razvoja Slovenije*, SPRS, RRP) in zakonodaje (*Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja*, *Zakon o urejanju prostora*). Merila so bila razvrščena v štiri skupine:

- strateški razvojni cilji: 1. skladnejši regionalni razvoj, 2. zmanjšanje regionalnih razlik, 3. dohitevanje evropskih regij, 4. boljše medregionalno in mednarodno sodelovanje, 5. intenzivnejši gospodarski razvoj in povečanje konkurenčnosti ter 6. izkoriščanje razvojnih potencialov in priložnosti;
- prostorski in okoljski vidiki: 7. racionalen in učinkovit prostorski razvoj, 8. izboljšana notranja prometna povezanost, 9. policentrični razvoj, 10. trajnostni razvoj ter 11. ohranjanje naravnega in kulturnega potenciala;
- kakovost življenja: 12. dvig kakovosti življenja in izboljšanje dostopa do storitev, 13. soočenje z demografskimi izzivi in ohranjanje poselitve ter 14. krepitev lokalne in regionalne prostorske identitete;
- upravljanje in participacija: 15. učinkovito upravljanje ter administrativna in finančna vzdržnost, 16. prožnost in odzivnost na spremembe in krizna obdobja, 17. pripravljenost na naravne in druge nesreče ter 18. participacija in večje vključevanje prebivalstva.

Vsi štirje izbrani predlogi členitve Slovenije na pokrajine so bili najprej ovrednoteni z uporabo metode vrednotenja vplivov z 18 izbranimi merili, pri čemer je bilo za vsakega od njih določeno, kakšen vpliv bi imel posamezen predlog na to merilo (pozitiven, nevtralen ali negativen). Pri tem so bili v pomoč tudi literatura in intervjuji, ki so bili opravljeni z različnimi strokovnjaki in »uporabniki« oziroma udeleženci, ki bi delovali

Preglednica 1: Primerjava štirih izbranih predlogov členitve Slovenije na pokrajine glede na njihov skupni vpliv po izbranih merilih

Izbrani predlog	Pozitiven vpliv	Nevtralen vpliv	Negativen vpliv
3 pokrajine	5	2	11
8 pokrajin	15	2	1
15 pokrajin	9	8	1
25 pokrajin	3	4	11

Vir: Koščak (2025)

Preglednica 2: Primerjava vrednotenja vplivov štirih izbranih predlogov členitve Slovenije na pokrajine glede na njihov vpliv po posameznih merilih

Merilo	3 pokrajine	8 pokrajin	15 pokrajin	25 pokrajin
skladnejši regionalni razvoj	–	+	0	0
zmanjšanje regionalnih razlik	–	+	0	0
dohitevanje evropskih regij	0	+	0	–
boljše medregionalno in mednarodno sodelovanje	0	+	+	–
intenzivnejši gospodarski razvoj in povečanje konkurenčnosti	+	+	+	–
izkoriščanje razvojnih potencialov in priložnosti	+	+	+	–
racionalen in učinkovit prostorski razvoj	+	+	0	–
izboljšana notranja prometna povezanost	+	+	0	–
policentrični razvoj	–	+	+	+
trajnostni razvoj	–	+	+	0
ohranjanje naravnega in kulturnega potenciala	–	+	+	0
dvig kakovosti življenja in izboljšanje dostopa do storitev	–	+	0	–
soočanje z demografskimi izzivi in ohranjanje poselitve	–	+	+	–
krepitev lokalne in regionalne prostorske identitete	–	–	+	+
učinkovito upravljanje ter administrativna in finančna vzdržnost	+	0	–	–
prožnost ter odzivnost na spremembe in krizna obdobja	–	+	0	–
pripravljenost na naravne in druge nesreče	–	+	0	–
participacija in večje vključevanje prebivalstva	–	0	+	+

Opomba: Znak + pomeni pozitiven vpliv, znak 0 pomeni nevtralen vpliv, znak – pomeni negativen vpliv.

Vir: Koščak (2025)

pri upravljanju prostora in spodbujanju regionalnega razvoja v kontekstu dodatne prostorske ravni upravljanja v Sloveniji. Nato se je z uporabo metode ekspertne ocene ocenilo, zakaj bi imel izbrani predlog pri posameznem merilu pozitiven,

nevtralen ali negativen vpliv. V zaključku je bila izvedena še primerjalna analiza vrednotenja vplivov izbranih predlogov členitve Slovenije na pokrajine.

6 Vrednotenje in ocenjevanje vplivov izbranih predlogov členitve Slovenije na pokrajine z izbranimi merili

Vrednotenje vplivov vseh štirih izbranih predlogov členitve Slovenije na pokrajine kot druge ravni lokalne samouprave je pokazalo precejšnje razlike v potencialnih vplivih posameznih predlogov glede na izbranih 18 meril. Izkazalo se je, da bi imel predlog z osmimi pokrajinami med vsemi izbranimi predlogi najbolj pozitiven vpliv, saj izkazuje ugodne učinke pri kar 15 merilih od skupno 18. Temu sledi predlog s 15 pokrajinami, ki izkazuje pozitiven vpliv pri polovici izbranih meril. Predloga z najmanjšim in največjim številom pokrajin bi imela pozitiven vpliv pri najmanjšem številu izbranih meril, hkrati pa tudi najbolj negativen vpliv med vsemi izbranimi predlogi, saj oba izkazujeta neugodne učinke kar pri 11 merilih. Preostala predloga bi imela negativen vpliv le pri enem merilu. Predlog s 15 pokrajinami bi imel nevtralen vpliv pri največ izbranih merilih, in sicer pri 8. Predlog s 25 pokrajinami bi imel tak vpliv pri štirih izbranih merilih, predloga s tremi in osmimi pokrajinami pa pri dveh.

Med izbranimi štirimi predlogi členitve Slovenije na pokrajine kot druge ravni lokalne samouprave v Sloveniji bi imel predlog treh pokrajin kot edini med izbranimi predlogi pozitiven vpliv le pri učinkovitem upravljanju ter administrativni in finančni vzdržnosti. Poleg tega bi bil edini, ki bi imel negativen vpliv v sklopu šestih izbranih meril: skladnejši regionalni razvoj, zmanjšanje regionalnih razlik, policentrični razvoj, trajnostni razvoj, ohranjanje naravnega in kulturnega potenciala ter participacija in večje vključevanje prebivalstva. Prav tako pri šestih izbranih merilih bi imel pozitiven vpliv le predlog z osmimi pokrajinami, in sicer pri teh: skladnejši regionalni razvoj, zmanjšanje regionalnih razlik, dohitevanje evropskih regij, dvig kakovosti življenja in izboljšanje dostopa do storitev, prožnost in odzivnost na spremembe in krizna obdobja ter pripravljenost na naravne in druge nesreče. Ta predlog bi imel negativen vpliv sicer le pri krepitvi lokalne in regionalne prostorske identitete, pri tem merilu pa bi imel negativen vpliv tudi predlog s tremi pokrajinami, medtem ko bi imela predloga, v sklopu katerih bi se oblikovalo večje število pokrajin, pri tem merilu bolj pozitiven vpliv. Predlog s 25 pokrajinami bi imel med vsemi štirimi izbranimi predlogi edini negativen vpliv pri teh merilih: dohitevanje evropskih regij, boljše medregionalno in mednarodno sodelovanje, intenzivnejši gospodarski razvoj in povečanje konkurenčnosti, izkoriščanje razvojnih potencialov in priložnosti, racionalen in učinkovit prostorski razvoj in izboljšana notranja prometna povezanost. Predloga členitve Slovenije na pokrajine, ki predvidevata oblikovanje najmanjšega in največjega števila pokrajin, bi imela v sklopu

soočnja z demografskimi izzivi in ohranjanja poselitve bolj negativen vpliv, druga dva predloga pa bolj pozitiven vpliv.

7 Sklep

V sklopu vrednotenja in ocenjevanja potencialnih vplivov izbranih predlogov členitve Slovenije na pokrajine sta bili uporabljeni metodi vrednotenja vplivov in ekspertne ocene. V ta namen so bili izbrani štirje različni predlogi členitve Slovenije na pokrajine, in sicer predlogi s tremi, osmimi, 15 in 25 pokrajinami. Predlogi so bili vrednoteni in ocenjeni z 18 merili, ki so bila izbrana s pomočjo pregleda različnih razvojnih in strateških dokumentov ter relevantne zakonodaje. Merila so bila nato razvrščena v štiri skupine: 1. strateški razvojni cilji, 2. prostorski in okoljski vidiki, 3. kakovost življenja ter 4. upravljanje in participacija. Za izbrane predloge se je najprej z metodo vrednotenja vplivov določilo, kakšen vpliv (pozitiven, nevtralen ali negativen vpliv) bi imeli pri posameznem merilu, v nadaljevanju pa je bilo z metodo ekspertne ocene ocenjeno, zakaj bi imel izbrani predlog pri posameznem merilu tak vpliv. Izbrani predlogi členitve Slovenije na pokrajine bi imeli zelo različne vplive. Predlog z osmimi pokrajinami izstopa kot tisti, ki bi imel pozitiven vpliv pri največ izbranih merilih, medtem ko predloga s tremi oziroma 25 pokrajinami izstopata po največ negativnih vplivih glede na izbrana merila. Izkazalo se je, da bi imel predlog s tremi pokrajinami pozitiven vpliv na učinkovito upravljanje ter administrativno in finančno vzdržnost, negativno pa bi vplival na skladnejši regionalni razvoj, zmanjšanje regionalnih razlik, policentrični razvoj ter participacijo in večje vključevanje prebivalstva. Predlog z osmimi pokrajinami bi imel edini pozitiven vpliv na skladnejši regionalni razvoj, zmanjšanje regionalnih razlik, dvig kakovosti življenja ter prožnost in odzivnost na spremembe in krizna obdobja, negativno pa bi vplival le na krepitev lokalne in regionalne prostorske identitete. Predlog s 15 pokrajinami izstopa po tem, da bi imel med vsemi izbranimi predlogi nevtralen vpliv pri največ merilih, sicer pa bi pozitivno vplival na participacijo in večje vključevanje prebivalstva, policentrični razvoj ter krepitev lokalne in regionalne prostorske identitete, negativno pa predvsem na učinkovito upravljanje ter administrativno in finančno vzdržnost. Predlog s 25 pokrajinami bi med drugim vplival negativno na dohitevanje evropskih regij, boljše medregionalno in mednarodno sodelovanje, intenzivnejši gospodarski razvoj in povečanje konkurenčnosti ter racionalen in učinkovit prostorski razvoj, pozitiven vpliv pa bi imel predvsem na krepitev lokalne in regionalne prostorske identitete ter participacijo in večje vključevanje prebivalstva.

V prihodnje bi bilo treba več pozornosti nameniti predstavitvi procesa oblikovanja pokrajin in njihovemu vplivu na različna področja (na primer skladnejši regionalni razvoj, zmanjšanje

regionalnih razlik, trajnostni razvoj, racionalen in učinkovit prostorski razvoj, policentrični razvoj, dvig kakovosti življenja, učinkovito upravljanje, soočenje z demografskimi izzivi, pripravljenost na naravne in druge nesreče, večja participacija prebivalstva itd.). Na transparenten in razumljiv način, ki temelji na strokovnih argumentih, bi ga bilo treba predstaviti splošni javnosti in tudi občinam. Splošna javnost slabo pozna koncept oblikovanja pokrajin, občine pa imajo pri tem določena vprašanja in pomisleke (na primer, v katero pokrajino bodo vključene, zmanjšanje financiranja idr.). Pomembno vlogo ima pri tem tudi prostorska identiteta. Analize in strokovna mnenja ter mnenje splošne javnosti kažejo, da bi razdelitev na pokrajine pozitivno vplivala na regionalni razvoj v Sloveniji. Njihovi vplivi na regionalni razvoj in tudi na preostale vidike bi bili močno odvisni od njihovega števila. Na področju oblikovanja pokrajin kot druge ravni lokalne samouprave so še vedno odprta vprašanja predvsem glede njihovega števila, nalog, ki bi jih opravljale, in načina financiranja. Politika pri teh vprašanjih ni poenotena, pogosto pa je oblikovanju pokrajin naklonjena le formalno, ni pa dejanske politične volje in pripravljenosti za njihovo oblikovanje. Ker vse kaže, da se bo centralizem v Sloveniji krepil, regionalne razlike pa povečevale, in ker v bližnji prihodnosti ni mogoče pričakovati oblikovanja pokrajin kot druge ravni lokalne samouprave, bi bilo v vmesni fazi smiselno izhajati iz obstoječega stanja na regionalni ravni (spodbujanje medobčinskega sodelovanja predvsem na področju regionalnega razvoja in prostorskega načrtovanja ter krepitev 12 razvojnih regij in njihovih agencij), da bi se čim bolj približali najbolj uravnoteženemu in strokovno utemeljenemu predlogu členitve Slovenije na manjše število večjih pokrajin (na primer osem).

Robi Koščak, mag. geog.
Urbanistični inštitut Republike Slovenije, Ljubljana
E-pošta: rob.koscak@uir.si

Opomba

[1] Prispevek je nastal na podlagi magistrskega dela *Razvojna vloga pokrajin kot druge ravni lokalne samouprave v Sloveniji*, ki ga je avtor leta 2025 napisal in uspešno zagovarjal na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani pod mentorstvom izr. prof. dr. Simona Kušarja in somentorstvom prof. dr. Jerneja Zupančiča.

Viri in literatura

- Bednaš, M., Bratuž Ferk, B., Čelebič, T., Fajč, L., Golob Šušterič, T., Hafner, M., idr. (2021): *Poročilo o razvoju 2021*. Ljubljana, Urad za makroekonomske analize in razvoj.
- Brezovnik, B., Drobne, S., Holcman, B., Oplotnik, Ž. J., in Trpin, G. (ur.) (2020): *Pokrajine v Sloveniji: osnutki pokrajinske zakonodaje s pregledom pristojnosti pokrajin*. Ljubljana, Državni svet Republike Slovenije.
- Brezovnik, B., Drobne, S., Holcman, B., Oplotnik, Ž. J., in Trpin, G. (ur.) (2022): *Pokrajine v Sloveniji: osnutki pokrajinske zakonodaje s pregledom pristojnosti pokrajin*. Ljubljana, Državni svet Republike Slovenije.

Briški, A. (1978): Pospeševanje skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji. *Geografski vestnik*, 50, str. 127–139.

Čelan, Š. (2024): Brez določitve izvirnih nalog in pristojnosti ni poti do ustanovitve pokrajin. V: Ribičič, C., in Končan, D. (ur.): *Ustanavljanje pokrajin*, str. 143–149. Ljubljana, Inštitut za ustavno pravo.

Čokert, A. (1999): Evropska unija in regionalizacija. V: Vrišer, I. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 15–17. Ljubljana, Vlada Republike Slovenije, Služba za lokalno samoupravo.

Čokert, A., Gajšek, M., Gosar, L., Gulič, A., Plut, D., Ravbar, M., idr. (1999a): Izhodišča. V: Vrišer, I. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 7–8. Ljubljana, Vlada Republike Slovenije, Služba za lokalno samoupravo.

Čokert, A., Gajšek, M., Gosar, L., Gulič, A., Plut, D., Ravbar, M., idr. (1999b): Sklepi in predlogi. V: Vrišer, I. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 114–126. Ljubljana, Vlada Republike Slovenije, Služba za lokalno samoupravo.

Debevec, J. (2024): Regionalno prostorsko planiranje po ZureP-3: zamelek bodočega urejanja prostora na ravni pokrajin. *Odvetnik*, 114, str. 7–10.

Drobne, S. (2020): Funkcionalne regije kot podlaga za pokrajine v Sloveniji. V: Brezovnik, B., Holcman, B., in Trpin, G. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 111–144. Maribor, Inštitut za lokalno samoupravo.

Gajšek, M. (1995): *Regionalizacija in pomestnenje Slovenije*. Magistrsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

Gajšek, M. (1999): Predlog členitve Slovenije na programske regije: raziskava o delitvi Slovenije na pokrajine. V: Vrišer, I. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 103–113. Ljubljana, Vlada Republike Slovenije, Služba za lokalno samoupravo.

Gosar, L. (1999): Kakšne regije potrebujemo? V: Vrišer, I. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 74–80. Ljubljana, Vlada Republike Slovenije, Služba za lokalno samoupravo.

Gulič, A. (1999): Predlog členitve Slovenije na pokrajine: socialnoprostorski vidiki. V: Vrišer, I. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 81–87. Ljubljana, Vlada Republike Slovenije, Služba za lokalno samoupravo.

Haček, M., in Kukovič, S. (2020): Slovenija, država pestrih regionalnih delitev. V: Brezovnik, B., Holcman, B., in Trpin, G. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 13–39. Maribor, Inštitut za lokalno samoupravo.

Kavaš, D. (2014): *Regionalna politika v Sloveniji po vključitvi v Evropsko unijo*. Doktorska disertacija. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta.

Kavaš, D., in Pečar, J. (2004): *Reforma »reform« nacionalne regionalne strukturne politike: raziskovalni projekt*. Ljubljana, Inštitut za ekonomska raziskovanja.

Kavaš, D., in Ravbar, M. (2021): Spodbujanje regionalnega razvoja v odsevu časa. V: Nared, J., Polajnar Horvat, K., in Razpotnik Visković, N. (ur.): *Regionalni razvoj včeraj, danes, jutri*, str. 13–24. Ljubljana, Založba ZRC.

Košćak, R. (2025): *Razvojna vloga pokrajin kot druge ravni lokalne samouprave v Sloveniji*. Magistrsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Kukar, S. (1989): *Pospeševanje skladnejšega regionalnega razvoja v SR Sloveniji*. Ljubljana, Inštitut za ekonomska raziskovanja.

Kukar, S. (1997): Regionalna politika v Evropski uniji in Sloveniji. *IB revija: za strokovna in metodološka vprašanja gospodarskega, prostorskega in socialnega razvoja Slovenije*, 31(9–10–11), str. 57–67.

Kušar, S. (2005): Manj razvita območja kot element politike skladnejšega regionalnega razvoja v Sloveniji: pretekle izkušnje in prihodnji izzivi. *Dela*, 24, str. 113–124.

- Kušar, S. (2021): Razvojne razlike med regijami v Sloveniji po letu 1971. V: Nared, J., Polajnar Horvat, K., in Razpotnik Visković, N. (ur.): *Regionalni razvoj včeraj, danes, jutri*, str. 25–33. Ljubljana, Založba ZRC.
- Majcen, B., Kavaš, D., Bevc, M., Gulič, A., Praper, S., Plevnik, A., idr. (2000): *Priprava strokovnih podlag za strategijo regionalnega razvoja Slovenije*. Ljubljana, Inštitut za ekonomska raziskovanja.
- Ministrstvo za javno upravo (2021): *Naloge občin*. Dostopno na: <https://www.gov.si teme/naloge-obcin> (sneto 3. 5. 2025).
- Ministrstvo za javno upravo (2023): *Občine*. Dostopno na: <https://www.gov.si/podrocja/drzava-in-druzba/lokalna-samouprava-in-regionalni-razvoj/lokalna-samouprava/obcine> (sneto 3. 5. 2025).
- Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (2023a): *Razvojne regije*. Dostopno na: <https://www.gov.si teme/razvojne-regije> (sneto 18. 5. 2025).
- Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (2023b): *Regionalni razvoj*. Dostopno na: <https://www.gov.si/podrocja/drzava-in-druzba/lokalna-samouprava-in-regionalni-razvoj/regionalni-razvoj> (sneto 18. 5. 2025).
- Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (2025a): *Obmejna problemska območja*. Dostopno na: <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/problemska-obmocja-in-obmocja-avtohtonih-narodnih-skupnosti/obmejna-problemska-obmocja> (sneto 18. 5. 2025).
- Ministrstvo za kohezijo in regionalni razvoj (2025b): *Spodbujanje regionalnega razvoja*. Dostopno na: <https://www.gov.si teme/spodbujanje-regionalnega-razvoja> (sneto 7. 6. 2025).
- Ministrstvo za naravne vire in prostor (2023): *Predstavitev Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050*. Dostopno na: <https://www.gov.si/novice/2023-06-29-predstavitev-strategije-prostorskega-razvoja-slovenije-2050> (sneto 5. 2. 2025).
- Ministrstvo za naravne vire in prostor (2024): *Urejanje prostora na regionalni ravni*. Dostopno na: <https://www.gov.si teme/urejanje-prostora-na-regionalni-ravni> (sneto 5. 2. 2025).
- N. P. (2019): *Posvet pri predsedniku: je nastopil čas za pokrajine v Sloveniji?* Dostopno na: <https://www.24ur.com/novice/slovenija/posvet-pri-predsedniku-je-nastopil-cas-za-pokrajine-v-sloveniji.html> (sneto 19. 6. 2025).
- Naprudnik, M. (2005): Regionalno in prostorsko planiranje ali regionalno-prostorsko planiranje. *Dela*, 24, str. 23–35.
- Naprudnik, M. (2016): Regionalno načrtovanje – včeraj, danes, jutri. *IB revija: za strokovna in metodološka vprašanja gospodarskega, prostorskega in socialnega razvoja Slovenije*, 50(2), str. 41–43.
- Nared, J. (2007): *Prostorski vplivi slovenske regionalne politike*. Ljubljana, Založba ZRC.
- Nared, J. (2018): Local self-government reforms in Slovenia: Discourse on centrality and peripherality. V: Pelc, S., in Koderman, M. (ur.): *Nature, tourism and ethnicity as drivers of (de)marginalization: Perspectives on geographical marginality*, str. 243–256. Cham, Springer.
- Nared, J. (2020): Regional development in Slovenia. V: Perko, D., Ciglič, R., in Zorn, M. (ur.): *The geography of Slovenia: Small but diverse*, str. 291–302. Cham, Springer Nature.
- Nared, J., Hudoklin, J., Hočevnar, I., Zavodnik Lamovšek, A., Drobne, S., Rozman, U., idr. (2018): *Projekt V6-1652: model povezovanja prostorskega in razvojnega načrtovanja na regionalni ravni v okviru ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2016« v letu 2016 – končno poročilo*. Ljubljana, Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti.
- Nared, J., Hudoklin, J., Kavaš, D., in Zavodnik Lamovšek, A. (2019a): *Povezovanje prostorskega in razvojnega načrtovanja na regionalni ravni v Sloveniji*. Ljubljana, Založba ZRC.
- Nared, J., Plut, D., Ravbar, M., in Smrekar, A. (2019b): *Mnenje članov strokovne skupine s področja geografije k predlogu členitve Republike Slovenije na pokrajine*. Dostopno na: https://web.archive.org/web/20240330000518/https://www.pokrajine.si/wp-content/uploads/2019/10/Nared-et-al_lo%C4%8Deno-mnenje_1.10.2019.pdf (sneto 29. 11. 2024).
- Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije*. Uradni list Republike Slovenije, št. 76/04, 33/07, 61/17 in 199/21. Ljubljana.
- Pečar, J., in Farič, M. (2001): *Regionalni vidiki razvoja Slovenije s poudarkom na finančnih rezultatih poslovanja gospodarskih družb v letu 1999*. Ljubljana, Urad Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj.
- Perko, D. (1998): Regionalizacija Slovenije. *Acta geographica*, 38, str. 11–57.
- Pintar, E. M. (2024): Kakšne pokrajine potrebujemo? V: Ribičič, C., in Končan, D. (ur.): *Ustanavljanje pokrajin*, str. 133–142. Ljubljana, Inštitut za ustavno pravo.
- Plut, D. (1999): Zasnova členitve Slovenije na pokrajine s pomočjo trajnostno sonaravnih izhodišč. V: Vrišer, I. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 65–73. Ljubljana, Vlada Republike Slovenije, Služba za lokalno samoupravo.
- Plut, D. (2004): Načela, kriteriji in regionalizacija Slovenije z vidika členitve na pokrajine. V: Vlaj, S. (ur.): *Pokrajina: druga raven lokalne samouprave*, str. 21–35. Ljubljana, Inštitut za lokalno samoupravo pri Fakulteti za upravo.
- Plut, D. (2024): Kakšne in koliko pokrajin potrebujemo? V: Ribičič, C., in Končan, D. (ur.): *Ustanavljanje pokrajin*, str. 59–74. Ljubljana, Inštitut za ustavno pravo.
- Prebilič, V. (2024): Preboj k pokrajinam: pomen regionalizacije za decentralizacijo v Sloveniji. V: Ribičič, C., in Končan, D. (ur.): *Ustanavljanje pokrajin*, str. 157–161. Ljubljana, Inštitut za ustavno pravo.
- Prebilič, V., in Haček, M. (2012): Nekateri aktualni problemi slovenske lokalne samouprave. V: Bačlija, I. (ur.): *Lokalna demokracija IV: aktualni problemi slovenske lokalne samouprave*, str. 3–18. Maribor, Inštitut za lokalno samoupravo in javna naročila.
- Props, F. (2024): Izzivi slovenske regionalizacije. V: Ribičič, C., in Končan, D. (ur.): *Ustanavljanje pokrajin*, str. 21–24. Ljubljana, Inštitut za ustavno pravo.
- Prostorski informacijski sistem (2025): *Urejanje prostora na regionalni ravni*. Dostopno na: <https://pis.eprstor.gov.si/pis/zakonodaja-pojasnila-usmeritve/urejanje-prostora-na-regionalni-ravni> (sneto 10. 5. 2025).
- Ravbar, M. (1999): Oblikovanje pokrajin in njihova vloga pri regionalnem razvoju. V: Vrišer, I. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 96–102. Ljubljana, Vlada Republike Slovenije, Služba za lokalno samoupravo.
- Ravbar, M. (2016): Predgovor. *IB revija: za strokovna in metodološka vprašanja gospodarskega, prostorskega in socialnega razvoja Slovenije*, 50(2), str. 39–40.
- Resolucija o Strategiji prostorskega razvoja Slovenije 2050*. Uradni list Republike Slovenije, št. 72/23. Ljubljana.
- Ribičič, C. (2024): Ustanavljanje pokrajin. V: Ribičič, C., in Končan, D. (ur.): *Ustanavljanje pokrajin*, str. 25–44. Ljubljana, Inštitut za ustavno pravo.
- Sedlaček, J. (2009): Regionalne razlike v dravski banovini v tridesetih letih. V: Lazarevič, Ž., in Lorenčič, A. (ur.): *Podobe modernizacije: poglavja iz gospodarske in socialne modernizacije Slovenije v 19. in 20. stoletju*, str. 79–111. Ljubljana, Inštitut za novejšo zgodovino.

Senčur, M. (2024): Pokrajine kot dejavnik decentralizacije oblasti ali zgolj podaljšana roka države? V: Ribičič, C., in Končan, D. (ur.): *Ustanavljanje pokrajin*, str. 151–156. Ljubljana, Inštitut za ustavno pravo.

Sklep o dodatnih začasnih ukrepih razvojne podpore za problemska območja z visoko brezposelnostjo. Uradni list Republike Slovenije, št. 36/16 in 64/16. Ljubljana.

Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko (2008): *Operativni program krepitve regionalnih razvojnih potencialov za obdobje 2007–2013*. Ljubljana, Služba Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko.

Statistični urad Republike Slovenije (2025): *Pojasnila o teritorialnih spremembah občin*. Dostopno na: <https://www.stat.si/doc/reg/Pojasnila%20o%20teritorialnih%20spremembah%20ob%C4%8Din.doc> (sneto 15. 3. 2025).

Strmšnik, I. (2004): Pokrajine v Sloveniji in Evropska unija. V: Vlaj, S. (ur.): *Pokrajina: druga raven lokalne samouprave*, str. 135–146. Ljubljana, Inštitut za lokalno samoupravo pri Fakulteti za upravo.

Šmidovnik, J. (2004): Ustavna in zakonska zamisel pokrajine. V: Vlaj, S. (ur.): *Pokrajina: druga raven lokalne samouprave*, str. 11–19. Ljubljana, Inštitut za lokalno samoupravo pri Fakulteti za upravo.

Šooš, T., Lautar, K., Urbančič, H., Kobe Logonder, N., Kmet Zupančič, R., in Fajčič, L. (ur.) (2017): *Strategija razvoja Slovenije 2030*. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko.

Trpin, G., in Kovšca Pušenjak, I. (2020): Kaj je pokrajina? V: Brezovnik, B., Holcman, B., in Trpin, G. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 155–161. Maribor, Inštitut za lokalno samoupravo.

Ustava Republike Slovenije. Uradni list Republike Slovenije, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 69/04, 69/04, 68/06, 47/13, 47/13, 75/16 in 92/21. Ljubljana.

Velikonja, P. (2024): Izzivi decentralizacije v Sloveniji. V: Ribičič, C., in Končan, D. (ur.): *Ustanavljanje pokrajin*, str. 163–168. Ljubljana, Inštitut za ustavno pravo.

Vlaj, S. (1999): Normativna podlaga za uvedbo pokrajin. V: Vrišer, I. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 9–14. Ljubljana, Vlada Republike Slovenije, Služba za lokalno samoupravo.

Vlaj, S. (2004): Predgovor. V: Vlaj, S. (ur.): *Pokrajina: druga raven lokalne samouprave*, str. 7–9. Ljubljana, Inštitut za lokalno samoupravo pri Fakulteti za upravo.

Vrišer, I. (1999a): Deset ali petindvajset pokrajin v Sloveniji? V: Vrišer, I. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 90–95. Ljubljana, Vlada Republike Slovenije, Služba za lokalno samoupravo.

Vrišer, I. (1999b): Regionalizacija. V: Vrišer, I. (ur.): *Pokrajine v Sloveniji*, str. 38–63. Ljubljana, Vlada Republike Slovenije, Služba za lokalno samoupravo.

Vrišer, I. (1999c): Regionalni razvoj slovenskih pokrajin in občin. *IB revija: za strokovna in metodološka vprašanja gospodarskega, prostorskega in socialnega razvoja Slovenije*, 33(2/3), str. 47–67.

Zakon o razvojni podpori Pomurski regiji v obdobju 2010–2019. Uradni list Republike Slovenije, št. 87/09, 82/15 in 27/17. Ljubljana.

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja. Uradni list Republike Slovenije, št. 83/03 in 93/05. Ljubljana.

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja. Uradni list Republike Slovenije, št. 93/05, 127/06 in 20/11. Ljubljana.

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja. Uradni list Republike Slovenije, št. 20/11, 57/12, 46/16 in 18/23. Ljubljana.

Zakon o urejanju prostora. Uradni list Republike Slovenije, št. 199/21, 18/23, 78/23, 95/23, 23/24, 109/24, 25/25. Ljubljana.